

ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ ЖУРНАЛ Т. 79, № 6

FARMATSEVTYCHNYI
ZHURNAL

Науково-практичний
рецензований журнал
Виходить шість разів на рік

ЗАСНОВАНИЙ У 1928 р.

ЛИСТОПАД–ГРУДЕНЬ
2024•Київ

ДП «Державний експертний центр
МОЗ України»

З М І С Т

C O N T E N T

ОРГАНІЗАЦІЯ І УПРАВЛІННЯ ФАРМАЦІЄЮ

Котвіцька А. А., Волкова А. В.
Аналіз нормативно-правової
бази, що регулює виконання
аптечними закладами своїх
функцій з урахуванням соціально
орієнтованих тенденцій..... 3

*Зарічна Т. П., Брагар Н. О.,
Гоцуля А. С., Британова Т. С.*
Дослідження вітчизняного
ринку лікарських засобів, які
застосовують при захворюваннях
порожнини носа 25

ФАРМАКОЕКОНОМІКА

Рябоконт З. А., Соловійов С. О.
Епідеміологічні основи
ефективності фармакотерапії
ВІЛ-інфекції..... 36

КЛІНІЧНА ФАРМАЦІЯ І ФАРМАКОЛОГІЯ

*Гончаров І. В., Боднар Л. А.,
Литкін Д. В., Вишнеvsька Л. І.*
Експериментальне дослідження
фармакологічної активності
розробленого твердого мила для
лікування псоріазу..... 52

ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF PHARMACY

Kotvitska A. A., Volkova A. V.
Analysis of the regulatory framework
governing the performance
of pharmacies' functions with
regard to socially oriented
trends..... 3

*Zarichna T. P., Brahar N. O.,
Hotsulia A. S., Brytanova T. S.*
Research of the domestic market
of medicinal products used for
diseases of the nasal
cavity..... 25

PHARMACOECONOMICS

Riabokon Z. A., Soloviov S. O.
Epidemiological foundations of
the effectiveness of HIV infection
pharmacotherapy..... 36

CLINICAL PHARMACY AND PHARMACOLOGY

*Honcharov I. V., Bodnar L. A.,
Lytkin D. V., Vyshnevskaya L. I.*
Experimental study of the
pharmacological activity of the
developed solid soap for the treatment
of psoriasis 52

Т. П. ЗАРІЧНА ¹ (<https://orcid.org/0000-0002-3711-4453>), канд. фарм. наук, доцент,
Н. О. БРАГАР ² (<https://orcid.org/0009-0007-8857-8796>),

А. С. ГОЦУЛЯ ¹ (<https://orcid.org/0000-0001-9696-221X>), д-р фарм. наук, доцент

Т. С. БРИТАНОВА ¹ (<https://orcid.org/0000-0003-1805-4552>), канд. фарм. наук

¹ *Запорізький державний медико-фармацевтичний університет*

² *Медичний фаховий коледж Запорізького державного медико-фармацевтичного університету*

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ, ЯКІ ЗАСТОСОВУЮТЬ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ПОРОЖНИНИ НОСА

Ключові слова: захворювання носової порожнини, лікарські засоби, фармацевтичний ринок, асортиментна та фірмова структура, рівень конкуренції

АНОТАЦІЯ

Захворювання носової порожнини мають значний вплив на загальний стан здоров'я, оскільки порожнина носа є важливою складовою дихальної системи та виконує значущі функції у захисті організму. Відомі патології, такі як риніт, синусит, назофарингіт, алергічний риніт є поширеними захворюваннями, з якими стикається більшість людей упродовж усього життя.

Дослідження вітчизняного ринку лікарських засобів, які застосовують при захворюваннях порожнини носа, на сьогодні є вкрай актуальним. В умовах світової пандемії, різних вірусних або бактеріальних захворюваннях при зниженні імунітету на тлі довготривалої війни в Україні спостерігають розповсюдження захворювань носової порожнини.

Метою роботи стало маркетингове дослідження вітчизняного ринку лікарських засобів, які застосовують у разі захворювання порожнини носа, для задоволення потреб ринку та забезпечення населення якісними і доступними лікарськими засобами для лікування захворювань порожнини носа.

У ході роботи було використано системно-аналітичний, порівняльний та математико-статистичні методи аналізу з використанням офіційних даних інформаційних сайтів.

Результати виконаного аналізу АТС-групи R01 «Засоби, що застосовуються при захворюваннях порожнини носа» показали, що на сучасному фармацевтичному ринку України в обігу знаходиться 195 найменувань ліків зазначеної дії, які пропонують 10 фармацевтичних компаній з України та 41 компанія з 19 країн світу.

Аналіз асортименту лікарських засобів для лікування порожнини носа, які знаходяться в обігу на території України, показав гетерогенність зазначеного сегмента ринку – в наявності є тверді, рідкі та м'які лікарські форми, як оригінальні, так і генерики.

Вивчення конкурентоспроможності фірм-виробників цієї групи лікарських засобів дало змогу встановити, що найбільша конкуренція спостерігається серед виробників ліків, які містять ксилометазолін гідрохлорид, оксиметазолін гідрохлорид та мометазон фуруат. Розрахунок частки сегмента та коефіцієнта монополізації ринку України свідчить, що компанія АТ «Фармак» (Україна) здобула абсолютне лідерство, маючи найвищий коефіцієнт монополізації та найвищу питому вагу в сегменті, який підлягав дослідженню.

T. P. ZARICHNA ¹ (<https://orcid.org/0000-0002-3711-4453>),
N. O. BRAHAR ² (<https://orcid.org/0009-0007-8857-8796>),
A. S. HOTSULIA ¹ (<https://orcid.org/0000-0001-9696-221X>),
T. S. BRYTANOVA ¹ (<https://orcid.org/0000-0003-1805-4552>)

¹ Zaporizhzhia State Medical and Pharmaceutical University

² Medical College of Zaporizhzhia State Medical and Pharmaceutical University

RESEARCH OF THE DOMESTIC MARKET OF MEDICINAL PRODUCTS USED FOR DISEASES OF THE NASAL CAVITY

Key words: diseases of the nasal cavity, medicines, pharmaceutical market, assortment and structure of brands, level of competition

ABSTRACT

Diseases of the nasal cavity have a significant impact on overall health, as the nasal cavity is an important part of the respiratory system and performs significant functions in protecting the body. Well-known pathologies such as rhinitis, sinusitis, nasopharyngitis, and allergic rhinitis are common diseases that most people face throughout their lives.

The study of the domestic market of medicinal products used in the treatment of nasal cavity diseases is extremely relevant today. In the context of the global pandemic, various viral or bacterial diseases with a decrease in immunity against the background of the ongoing war in Ukraine, there is a spread of nasal cavity diseases.

The aim of the study has been to conduct a market research of the domestic market of medicines used in the treatment of nasal cavity diseases to meet market needs and provide the population with high-quality and affordable medicines for the treatment of nasal cavity diseases.

In the course of the study, the systematic and analytical, comparative, and mathematical and statistical methods of analysis were used, using official data from information websites.

The results of the analysis of ATC group R01 «Drugs used in diseases of the nasal cavity» showed that the current pharmaceutical market of Ukraine has 195 medicines of this type offered by 10 pharmaceutical companies from Ukraine and 41 companies from 19 countries.

An analysis of the range of nasal medicines marketed in Ukraine showed the heterogeneity of this market segment: solid, liquid and soft dosage forms, both original and generic, are available.

The study of the competitiveness of manufacturers of this group of medicinal products revealed that the greatest competition is observed among manufacturers of Xylometazoline hydrochloride, Oxymetazoline hydrochloride and Mometasone furoate. The calculation of the segment share and monopolisation ratio of the Ukrainian market showed that JSC Farmak (Ukraine) gained absolute leadership, having the highest monopolisation ratio and the highest share in the segment under study.

Вступ

Захворювання порожнини носа становлять другий за частотою випадок серед усіх захворювань, з якими люди звертаються до ЛОР-клінік. Ця патологія має значний вплив на загальний стан здоров'я, оскільки порожнина носа є важливою складовою дихальної системи та виконує значущі функції у захисті організму. Відомі патології, такі як риніт, синусит, назофарингіт, алергічний риніт та інші, є поширеними захворюваннями, з якими стикається більшість людей упродовж свого життя [1, 2]. Зазначені проблеми носової порожнини можуть бути спричинені вірусами, бактеріями, алергенами або, навіть, забрудненням повітря і супроводжуються такими симптомами як закладеність носа, виділення слизу з носа, слезоточивість, чхання, втрата нюху, сухість слизової оболонки носа, дискомфорт та інші [3]. Ці симптоми значно погіршують якість життя людини, негативно впливають на робо-

чу продуктивність та сприяють розвитку інших ускладнень, наприклад пневмонії чи серйозних алергічних реакцій [4]. Розповсюдженість цих захворювань ще більше зросла в умовах сучасних пандемій та повномасштабної війни в Україні.

Слід зауважити, що ця проблема є однією з актуальніших у сучасній клінічній медицині. Останніми роками спостерігають зростання частоти захворювань носа та приносових пазух, що проявляється збільшенням як абсолютних (захворюваності та поширеності), так і відносних (частка в структурі оториноларингологічної патології) показників. В Україні показник поширеності гострих ринітів, риносинуситів та ринофарингітів досягає 489,9 випадків на 10 000 населення, а захворюваність 5–15 випадків на 1 000 населення залежно від сезону. Такі пацієнти становлять 60–65% амбулаторних пацієнтів лікарів-оториноларингологів [5].

Відповідно до Наказу МОЗ України від 13.10.2023 № 1793 «Про затвердження Уніфікованого клінічного протоколу первинної та спеціалізованої медичної допомоги “Гострий риносинусит”, Уніфікованого клінічного протоколу первинної та спеціалізованої медичної...», затверджено протоколи лікування гострого та хронічного риніту, що регулюють використання препаратів місцевої та системної дії. Зокрема, важливим є застосування вітчизняних судинозвужувальних засобів, муколітиків та антисептичних спреїв, які займають значну частку ринку [6].

Серед основних факторів, які впливають на розвиток ринку, є зростання попиту на доступні за ціною аналоги імпортованих препаратів та розширення лінійки фітопрепаратів для лікування респіраторних захворювань.

Варто зазначити, що цією проблематикою займалися Б. С. Бурлака, Н. М. Червоненко, І. Ф. Беленічев, які здійснили аналіз інтраназальних лікарських засобів за формами випуску, діючими речовинами, а також країнами-виробниками цих лікарських засобів [7].

Н. Є. Стадницька, Ж. Д. Парашин, І. П. Лобур, І. В. Фітьо дослідили стан фармацевтичного ринку України вищезазначеної фармакологічної групи з урахуванням складу діючих речовин, форм випуску, виробників [8].

Крім того, Н. Є. Стадницька, Ж. Д. Парашин, І. П. Лобур провели порівняльний аналіз асортименту лікарських засобів, що застосовують при захворюваннях порожнини носа в Україні та Польщі [9].

В умовах повномасштабної війни в Україні відбулися суттєві зміни у зазначеному сегменті вітчизняного фармацевтичного ринку, що стало приводом для проведення його аналізу на кінець 2024 р.

Метою роботи стало маркетингове дослідження вітчизняного ринку лікарських засобів, які застосовують у разі захворювання порожнини носа, для задоволення потреб ринку та забезпечення населення якісними і доступними лікарськими засобами для лікування захворювань порожнини носа.

Матеріали та методи дослідження

У роботі використано дані офіційних інформаційних сайтів: Державний реєстр лікарських засобів України (АТС-група R01 «Засоби, що застосовуються при

захворюваннях порожнини носа») [10], ДУ «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України» [11], Компендіум-онлайн [12], інтернет-сайти аптечних мереж [13]. Дослідження виконували з використанням системно-аналітичного, порівняльного та математико-статистичного методів аналізу.

Розрахунок рівня конкуренції (K_{vi}), частки сегмента національного фармацевтичного ринку кожного з виробників (d_{ij}), коефіцієнта монополізації сегментів ринку (K_{μ}) та відносного показника якості (K_{ij}) здійснювали за формулами:

$$K_{vi} = (n - 1)/n, \quad (1)$$

де n – кількість всіх конкурентних аналогів фірм;

$$d_{ij} = n_{ij}/\sum n_{ij}, \quad (2)$$

де n_{ij} – кількість препаратів j -ї фірми в i -сегменті;

$\sum n_{ij}$ – сумарна кількість препаратів i -го сегмента, зареєстрованих в Україні;

$$K_{\mu} = B_n/\sum N_j, \quad (3)$$

де B_n – кількість фірмових препаратів;

$\sum N_j$ – сумарна кількість зареєстрованих препаратів в j -й фармакотерапевтичній групі;

$$K_{ij} = \sum (q_i \cdot w_i), \quad (4)$$

де K_{ij} – загальний (комплексний) показник якості ЛЗ;

q_i – значення i -го часткового показника якості ЛЗ;

w_i – ваговий коефіцієнт i -го показника, що відображає його відносну важливість ($\sum w_i = 1$).

Результати дослідження та обговорення

Вивчення асортиментної структури робили згідно з Державним реєстром лікарських засобів України [10] (група R01 згідно з класифікацією АТС), в якому зареєстровано 195 найменувань ліків зазначеної дії. Встановлено, що фармацевтичний ринок України налічує 86 (44%) брендів препаратів і 109 (56%) генериків.

Із досліджуваних підгруп 158 (81%) – монопрепарати і 37 (19%) – комбіновані.

Асортимент досліджуваної групи препаратів представлений 7 лікарськими формами (рисунок). Перевагу мають спреї назальні – 125 (64,2%), краплі в ніс – 60 (30,8%), назальні гелі – 3 (1,5%). Менш популярними є: порошки для розчину для інтраназального застосування – 3 (1,5%), таблетки – 2 (1,0%), бальзами для інгаляцій – 1 (0,5%), назальні розчини – 1 (0,5%).

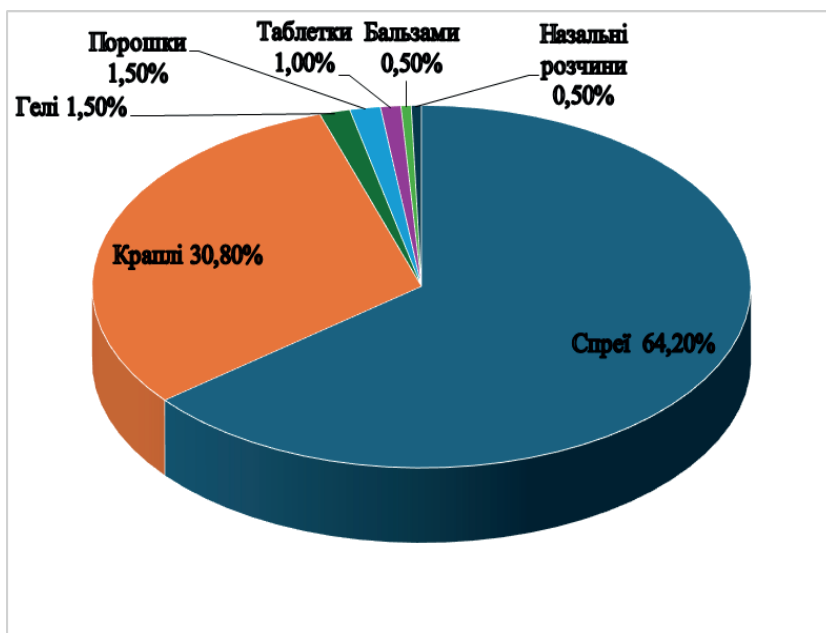

Рис. Діаграма розподілу лікарських засобів, які застосовують для лікування захворювань порожнини носа, за лікарськими формами

На наступному етапі було проаналізовано інформацію щодо фармацевтичних компаній, які надають лікарські засоби для лікування захворювань порожнини носа на вітчизняний ринок лікарських засобів (табл. 1).

Таблиця 1

Дані щодо фірм-виробників, які надають лікарські засоби для лікування захворювань порожнини носа на фармацевтичний ринок України

№ з/п	Фірма-виробник	Кількість ЛЗ	%	d_{ij}	K_{μ}
1	2	3	4	5	6
1	АТ «Фармак», Україна	28	14,4	0,1444	0,1282
2	ТОВ «Фарм. компанія “Здоров’я”», Україна	19	9,7	0,0974	–
3	ТОВ «Мікрофарм», Україна	9	4,6	0,0462	0,0256
4	СП ТОВ «Сперко Україна», Україна	9	4,6	0,0462	–
5	ПрАТ «Фарм. фірма “Дарниця”», Україна	5	2,6	0,0256	0,0205
6	ПАТ «Хімфармзавод “Червона зірка”», Україна	3	1,5	0,0154	0,0102
7	ПАТ «Галичфарм», Україна	2	1,0	0,0102	–
8	ТОВ «Істок-Плюс», Україна	2	1,0	0,0102	0,0102
9	ТОВ «ДКП “Фарм. фабрика”», Україна	1	0,5	0,0051	–
10	АТ «Стома», Україна	1	0,5	0,0051	0,0051
11	СТАДА Арцнайміттель, Німеччина	5	2,6	0,0256	0,0256

1	2	3	4	5	6
12	Меркле ГмбХ, Німеччина	3	1,5	0,0154	–
13	Фарма Вернігероде ГмбХ, Німеччина	3	1,5	0,0154	0,0154
14	Клостерфрау Берлін ГмбХ, Німеччина	2	1,0	0,0102	0,0102
15	МАДАУС ГмбХ, Німеччина	1	0,5	0,0051	0,0051
16	Др. Тайсс Нагурварен ГмбХ, Німеччина	1	0,5	0,0051	–
17	Гленмарк Фармасьютікалз Лтд., Німеччина	4	2,0	0,0205	–
18	Ципла Лтд., Німеччина	3	1,5	0,0154	–
19	Бафна Фармасьютікалс Лтд., Німеччина	2	1,0	0,0102	–
20	Гракуре Фармасьютікалс ЛТД, Німеччина	1	0,5	0,0051	–
21	Фамар Хелс Кеар Сервісиз, Іспанія	2	1,0	0,0102	0,0102
22	Мельбурн Сайнтифік Лімітед, Іспанія	2	1,0	0,0102	0,0102
23	САГ Манюфекчурінг, С.Л.Ю., Іспанія	1	0,5	0,0051	–
24	АТ Лабораторіо Рейг Жофре, Іспанія	1	0,5	0,0051	0,0051
25	Істітуто де Анжелі с.р.л., Італія	5	2,6	0,0256	0,0256
26	Замбон С.П.А., Італія	1	0,5	0,0051	–
27	Хіміко-фарм. лабораторія «А. Селла» с.р.л., Італія	1	0,5	0,0051	–
28	ДЕЛЬФАРМ ОРЛЕАН, Франція	8	2,6	00,0410	–
29	Фармеа, Франція	2	1,5	0,0102	0,0051
30	Софартекс, Франція	2	1,5	0,0102	–
31	Варшавський фарм. завод Польфа АТ, Польща	4	1,0	0,0205	–
32	Медана Фарма АТ, Польща	2	0,5	0,0102	0,0308
33	Фарм. завод «ПОЛЬФАРМА» С.А., Польща	2	0,5	0,0102	0,0102
34	Пі енд Джі Хелс Острія ГмбХ енд Ко. ОГ, Австрія	3	2,0	0,0154	0,0154
35	Ріхард Біттнер АГ, Австрія	1	1,5	0,0051	–
35	Дельфарм Бладель Б.В., Нідерланди	3	4,1	0,0154	–
37	Бейсік Фарма Манюфекчурінг Б.В., Нідерланди	2	1,0	0,0102	–
38	КРКА, д.д., Ново место, Словенія	2	1,0	0,0102	0,0102
39	Лек фармацевтична компанія д.д., Словенія	2	2,0	0,0102	0,0051
40	Уолд Медицини Ілач Сан. Ве Тідж. А.Ш., Туреччина	4	1,0	0,0205	–
41	Абді Ібрахім Ілач Санаї ве Тіджарет А.Ш., Туреччина	1	1,0	0,0051	–
42	Шерінг-Плау Лабо Н.В., Бельгія	3	1,5	0,0154	0,0205
43	Органон Хейст бв., Бельгія	1	0,5	0,0051	–

1	2	3	4	5	6
44	Тева Чех Індастріз с.р.о., Чеська Республіка	9	4,6	0,0462	–
45	Софарімекс-Індустрія Кіміка е Фармацеутіка, С.А., Португалія	1	0,5	0,0051	0,0205
46	Ядран-Галенський Лабораторій д.д., Хорватія	5	2,6	0,0256	0,0256
47	АЛКАЛОЇД АД Скоп'є, Північна Македонія	1	0,5	0,0051	–
48	ГСК Консьюмер Хелскер САРЛ, Швейцарія	10	5,1	0,0513	–
49	Глаксо Веллком С.А., Велика Британія	2	1,0	0,0102	0,0051
50	Данафа Фармасьютікал Джоінт Сток Компані, В'єтнам	1	0,5	0,0051	–
51	К.О. Біофарм С.А., Румунія	7	3,6	0,0358	0,0051

З табл. 1 випливає, що 40,5% (79 ЛЗ) досліджуваних лікарських засобів виробляють на території України, а 59,5% (116 ЛЗ) надходять із-за кордону.

Із 10 українських компаній лідерами є АТ «Фармак» (28 найменувань, що становить 35,4%), ТОВ «Фарм. компанія “Здоров’я”» (19 найменувань, що становить 24,1%).

Серед іноземних виробників свою продукцію постачають на зазначений сегмент ринку 41 фармацевтична компанія з 19 країн світу. Лідерами серед них є Німеччина, фармацевтичні компанії якої надають 25 найменувань (21,6%), та Франція – 12 найменувань (10,3%). Найбільшу кількість ЛЗ досліджуваної дії на зазначений сегмент ринку надають ГСК Консьюмер Хелскер САРЛ (Швейцарія) – 10 найменувань (8,6%), та Тева Чех Індастріз с.р.о. (Чеська Республіка) – 9 найменувань (7,8%) (табл. 1).

Далі було здійснено аналіз конкурентоспроможності компаній (K_{vi}), які постачають лікарські засоби досліджуваної групи на фармацевтичний ринок України (1) [14, 15, 16]. У ході дослідження лікарські препарати було класифіковано за діючими речовинами на 24 групи відповідно до класифікації АТС (табл. 2).

Таблиця 2

Показники коефіцієнта напруженості між виробниками лікарських засобів, які застосовують при захворюваннях порожнини носа

№ з/п	Назва діючої речовини	K_{vi}	№ з/п	Назва діючої речовини	K_{vi}
1	2	3	4	5	6
1	Мірамістин	–	7	Трамазоліну гідрохлориду моногідрат	–
2	Бензилдиметил [3-(міристоламіно)-пропіл] амонію хлориду моногідрат	–	8	Диметиндену малеат	0,83
3	Фенілефрину гідрохлорид	0,67	9	Ацетилцистеїн	–

1	2	3	4	5	6
4	Оксиметазоліну гідрохлорид	0,98	10	Кромоглікат натрію	–
5	Ксилометазоліну гідрохлорид	0,99	11	Азеластину гідрохлорид	0,50
6	Нафазоліну нітрат	0,90	12	Олопатадину гідрохлорид	0,67
13	Мометазону фураат	0,95	19	Сухий екстракт цикламену	–
14	Беклометазону дипропіонат	0,50	20	Фраміцетину сульфат	–
15	Будесонід	–	21	Натрію хлорид	0,75
16	Флутиказону пропіонат	0,75	22	Ефірні олії	0,67
17	Неоміцину сульфат	–	23	Трипролідин	0,50
18	Срібла протеїнат	0,67	24	Хлорфеніраміну малеат	–

Аналіз даних, наведених у табл. 2, свідчить, що найбільша конкуренція спостерігається серед виробників препаратів з ксилометазоліну гідрохлоридом ($K_{vi} = 0,99$), оксиметазоліну гідрохлоридом ($K_{vi} = 0,98$) та мометазону фураатом ($K_{vi} = 0,95$). Незначний рівень конкуренції наявний серед виробників препаратів-аналогів азеластину гідрохлориду, беклометазону дипропіонату та трипролідину ($K_{vi} = 0,50$). Відсутня конкуренція серед виробників лікарських засобів-аналогів ацетилцистеїну, кромоглікату натрію, мірамістину, бензилдиметил[3-(мірістоїламіно)пропіл]амонію хлориду моногідрату, трамазоліну гідрохлориду моногідрату, будесоніду, неоміцину сульфату, сухого екстракту цикламена, фраміцетину сульфату та хлорфеніраміну малеату.

У подальшому було розраховано частку сегмента фармацевтичного ринку України, яку займає кожна з фірм-виробників зазначених ліків (dij). Дані розрахунку (2) подано в табл. 1.

За даними таблиці, найвища питома вага припадає на АТ «Фармак», Україна ($dij = 0,1444$) у досліджуваному сегменті. Зазначена компанія є абсолютним лідером серед вітчизняних та іноземних фірм-виробників. На другому місці розташовується ТОВ «Фармацевтична компанія “Здоров’я”», Україна ($dij = 0,0974$).

Визначення рівня монополізації відповідного сегмента ринку виконували за допомогою розрахунків умовного коефіцієнта монополізації (K_{μ}) (3) [17]. Згідно з результатами, серед вітчизняних фармацевтичних компаній, що постачають лікарські засоби для лікування захворювань носа на ринок України, АТ «Фармак» має найвищий коефіцієнт монополізації ($K_{\mu} = 0,1282$) (табл. 1). Серед іноземних фармацевтичних компаній, які постачають зазначені ліки на український ринок, лідерами за рівнем монополізації є Дельфарм Орлеан, Франція ($K_{\mu} = 0,0462$), та Медана Фарма Акціонерне Товариство, Польща ($K_{\mu} = 0,0308$).

Оцінювання основних характеристик досліджуваної групи лікарських засобів здійснювали за допомогою кваліметричного аналізу. Для визначення зазначених характеристик було враховано окремі властивості препаратів, які формують багаторівневу ієрархічну структуру їхньої якості: форма випуску, шляхи введення, спектр показань (характерні для всіх аналогів – +1, додаткові – +2 бали),

протипоказання (характерні – 0, специфічні – 1 бал), побічна дія (характерні – 0, специфічні – 1 бал), ознаки, що переважають (кількість ознак). Аналіз зазначених характеристик у кінцевому результаті завершився обчисленням відносного показника якості K_{ij} (4) [18].

Вивчення даних, одержаних за результатами кваліметричного аналізу, дає змогу зробити висновок, що найбільш конкурентоспроможними та раціональними лікарськими засобами досліджуваної групи є аналоги нафазоліну нітрату ($K_{ij} = 1,00$) із групи симпатоміметиків, олопатадину гідрохлориду ($K_{ij} = 1,00$) та будесоніду ($K_{ij} = 0,95$) із групи антигістамінних засобів, а також бензилдиметил[3-(мірістоїламіно)пропіл]амонію хлориду моногідрату ($K_{ij} = 1,00$) із групи антибактеріальних препаратів. Певною мірою зазначеним препаратам поступаються аналоги трамазоліну гідрохлориду ($K_{ij} = 0,85$) із групи симпатоміметиків, диметиндену малеату ($K_{ij} = 0,84$), мометазону фууроату ($K_{ij} = 0,79$) та флутиказону пропіонату ($K_{ij} = 0,78$) із групи протиалергійних засобів, а також срібла протейнату ($K_{ij} = 0,69$) із групи антибактеріальних препаратів. Згідно з кваліметричним аналізом не є раціональними препарати-аналоги ксилометазоліну гідрохлориду ($K_{ij} = 0,05$), туаміногептану сульфату ($K_{ij} = 0,05$), хлорфеніраміну малеату ($K_{ij} = 0,05$) і неоміцину сульфату ($K_{ij} = 0,08$), які мають значну кількість протипоказань та побічних дій.

Висновки

1. Результати маркетингового аналізу свідчать, що на українському ринку досліджуваної групи препаратів переважають іноземні виробники (59,5%), тоді як частка вітчизняних компаній становить 40,5%. Основними лікарськими формами є назальні спреї (64,2%) та краплі в нос (30,8%).

2. Аналіз рівня конкуренції дав можливість встановити, що найбільша конкуренція характерна для виробників препаратів із ксилометазоліном, оксиметазоліном та мометазоном. Водночас конкуренція відсутня для засобів, що містять мірамістин, будесонід, неоміцину сульфат та ацетилцистеїн.

3. Серед вітчизняних компаній-виробників цієї групи ліків лідером є АТ «Фармак», серед іноземних – ГСК Консьюмер Хелскер САРЛ (Швейцарія) та Тева Чех Індастріз с.р.о. (Чеська Республіка).

4. За результатами дослідження встановлено, що найбільш перспективними для використання у разі лікування захворювань порожнини носа є аналоги нафазоліну нітрату, олопатадину гідрохлориду, будесоніду та бензилдиметил[3-(мірістоїламіно)пропіл]амонію хлориду моногідрату.

Список використаної літератури

1. Lin L., Cheng L. Current and emerging treatment options in sinus and nasal diseases: a promising future in the appropriate therapies // J. Clin. Med. – 2022. – V. 11, N 24. – P. 7398. <https://doi.org/10.3390/jcm11247398>
2. Patel G. B., Kern R. C., Bernstein J. A. et al. Current and future treatments of rhinitis and sinusitis // J. Allergy Clin. Immunol. Pract. – 2020. – V. 8, N 5. – P. 1522–1531. <https://doi.org/10.1016/j.jaip.2020.01.031>

3. Яковлева Л. В., Бердник О. Г., Гуртякова А. А. Аналіз асортименту, доступності й обсягів споживання антигістамінних лікарських засобів в Україні // Фармац. журн. – 2018. – № 1–2. – С. 12–21. <https://doi.org/10.32352/0367-3057.1-2.18.02>
4. Zarichna T. P., Raikova T. S., Brytanova T. S., Doshi A. R. Marketing research of the national antiarrhythmic drugs market // Current issues in pharmacy and medicine: science and practice. – 2019. – V. 12, N 2 (30). – P. 186–189.
5. Державний експертний центр МОЗ України. – URL: https://www.dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi
6. Наказ МОЗ України від 13.10.2023 р. № 1793. «Про затвердження Уніфікованого клінічного протоколу первинної та спеціалізованої медичної допомоги «Гострий риносинусит», Уніфікованого клінічного протоколу первинної та спеціалізованої медичної допомоги «Хронічний риносинусит»». – URL: <https://moz.gov.ua/uk/decrees/nakaz-moz-ukraini-vid-13102023--1793-pro-zatverdzhennja-unifikovanogo-klinichnogo-protokolu-pervinnoi-ta-specializovanoi-medichnoi-dopomogi-gostrij-rinosinusit-unifikovanogo-klinichnogo-protokolu-pervinnoi-ta-specializovanoi-medichnoi>
7. Бурлака Б. С., Червоненко Н. М., Бленічев І. Ф. Маркетингові дослідження вітчизняного ринку інтраназальних лікарських засобів // Акт. питання фармац. мед. науки та практики. – 2016. – № 3. – С. 87–90.
8. Стадницька Н. Є., Парацян Ж. Д., Лобур І. П., Фітьо І. В. Аналіз вітчизняного ринку лікарських засобів, які застосовують при захворюваннях порожнини носа. // Фармац. часопис. – 2021. – № 2. – С. 36–43. <https://doi.org/10.11603/2312-0967.2021.2.12126>
9. Стадницька Н. Є., Парацян Ж. Д., Лобур І. П. Порівняння асортименту лікарських засобів, що застосовуються при захворюваннях носа в Україні та Польщі // Фармац. часопис. – 2022 – № 3. – С. 33–40.
10. Державний реєстр лікарських засобів України. – URL: <http://www.drlz.com.ua>
11. Центр громадського здоров'я МОЗ України. – URL: <https://www.phc.org.ua>
12. Компендіум-онлайн. – URL: <https://compendium.com.ua>
13. Офіційний сайт Tabletki.ua. – URL: <https://www.tabletki.ua>
14. Посилкіна О. В., Демченко Н. В. Методологічні і методичні аспекти оцінки конкурентоспроможності фармацевтичних підприємств // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. – 2014. – № 2. – С. 28–35.
15. Котвіцька А. А., Сурікова І. О. Аналіз факторів, що впливають на конкурентоспроможність вітчизняних фармацевтичних підприємств / Сучасні досягнення фармацевтичної технології. – Харків: Вид-во НФаУ, 2014. – С. 166–167.
16. Посилкіна О. В., Козирєва О. В., Світлична К. С., Хромих А. Г. Конкурентоспроможність підприємства. – Харків: Вид-во НФаУ, 2015. – С. 94.
17. Окрепкий Р. Б. Методичні аспекти використання кількісних індикаторів концентрації товарного ринку та ступеня його монополізації // Укр. журн. прикладної економіки. – 2016. – Т. 1, № 4. – С. 81–88.
18. Дмитренко Г. А., Ануфрієва О. Л., Бурлаєнко Т. І., Медвідь В. В. Кваліметрія в управлінні: гуманістичний контекст: навч. посіб. – К.: Вид-во «Аграрна освіта», 2016. – 335 с.

References

1. Lin L., Cheng L. Current and emerging treatment options in sinus and nasal diseases: a promising future in the appropriate therapies // J. Clin. Med. – 2022. – V. 11, N 24. – P. 7398. <https://doi.org/10.3390/jcm11247398>
2. Patel G. B., Kern R. C., Bernstein J. A. et al. Current and future treatments of rhinitis and sinusitis // J Allergy Clin. Immunol. Pract. – 2020. – V. 8, N 5. – P. 1522–1531. <https://doi.org/10.1016/j.jaip.2020.01.031>
3. Yakovleva L. V., Berdnyk O. H., Hurtiakova A. A. Analiz asortymentu, dostupnosti i obsiahiv spozhyvannia antyhistaminnykh likarskykh zasobiv v Ukraini // Farmats. zhurn. – 2018. – № 1–2. – S. 12–21. <https://doi.org/10.32352/0367-3057.1-2.18.02>

4. *Zarichna T. P., Raikova T. S., Brytanova T. S., Doshi A. R.* Marketing research of the national antiarrhythmic drugs market // Current issues in pharmacy and medicine: science and practice. – 2019. – V. 12, N 2 (30). – P. 186–189.
5. Derzhavnyi eksperntyi tsestr MOZ Ukrainy. – URL: https://www.dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevy-standarti-ta-klinichni-nastanovi
6. Nakaz MOZ Ukrainy vid 13.10.2023 p. № 1793. «Pro zatverdzhennia Unifikovanoho klinichnogo protokolu pervynnoi ta spetsializovanoi medychnoi dopomohy «Hostryi rynosynusy», Unifikovanoho klinichnogo protokolu pervynnoi ta spetsializovanoi medychnoi dopomohy «Khronichni rynosynusy»». – URL: <https://moz.gov.ua/uk/decrees/nakaz-moz-ukraini-vid-13102023--1793-pro-zatverdzhennia-unifikovanogo-klinichnogo-protokolu-pervynnoi-ta-specializovanoi-medichnoi-dopomogi-gostrij-rinosinusit-unifikovanogo-klinichnogo-protokolu-pervynnoi-ta-specializovanoi-medichnoi>
7. *Burlaka B. S., Chervonenko N. M., Bielenichev I. F.* Marketynhovi doslidzhennia vitchyznianoho rynku intranazalnykh likarskykh zasobiv // Akt. pytannia farmats. med. nauky ta praktyky. – 2016. – № 3. – С. 87–90.
8. *Stadnytska N. Ye., Parashchyn Zh. D., Lobur I. P., Fito I. V.* Analiz vitchyznianoho rynku likarskykh zasobiv, yaki zastosovuiut pry zakhvoriuvanniakh porozhnynoi nosa. // Farmats. chasopys. – 2021. – № 2. – S. 36–43. <https://doi.org/10.11603/2312-0967.2021.2.12126>
9. *Stadnytska N. Ye., Parashchyn Zh. D., Lobur I. P.* Porivniannia asortymentu likarskykh zasobiv, sheho zastosovuiutsia pry zakhvoriuvanniakh nosa v Ukraini ta Polshchi // Farmats. chasopys. – 2022 – № 3. – S. 33–40.
10. Derzhavnyi reiestr likarskykh zasobiv Ukrainy. – URL: <http://www.drlz.com.ua>
11. Tsestr hromadskoho zdorovia MOZ Ukrainy. – URL: <https://www.phc.org.ua>
12. Kompedium-onlain. – URL: <https://compendium.com.ua>
13. Ofitsiinyi sait Tabletki.ua. – URL: <https://www.tabletki.ua>
14. *Posylkina O. V., Demchenko N. V.* Metodolohichni i metodychni aspekty otsinky konkurentospromozhnosti farmatsevychnykh pidpriemstv // Upravlinnia, ekonomika ta zabezpechennia yakosti v farmatsii. – 2014. – № 2. – S. 28–35.
15. *Kovitska A. A., Surikova I. O.* Analiz faktoriv, sheho vplyvaiut na konkurentospromozhnist vitchyznianykh farmatsevychnykh pidpriemstv / Suchasni dosiahnennia farmatsevychnoi tekhnolohii. – Kharkiv: Vyd-vo NFaU, 2014. – S. 166–167.
16. *Posylkina O. V., Kozryrieva O. V., Svitlychna K. S., Khromykh A. H.* Konkurentospromozhnist pidpriemstva. – Kharkiv: Vyd-vo NFaU, 2015. – S. 94.
17. *Okrepkyi R. B.* Metodychni aspekty vykorystannia kilkisnykh indykatoriv konsentratsii tovarnogo rynku ta stupenia yoho monopolizatsii // Ukr. zhurn. prykladnoi ekonomiky. – 2016. – T. 1, № 4. – S. 81–88.
18. *Dmytrenko H. A., Anufriieva O. L., Burlaienko T. I., Medvid V. V.* Kvalimetriia v upravlinni: humanistychnyi kontekst: navch. posib. – K.: Vyd-vo «Ahrarna osvita», 2016. – 335 s.

Надійшла до редакції 1 листопада 2024 р.

Прийнято до друку 18 грудня 2024 р.

Електронна адреса для листування з авторами: goculyats@gmail.com

(Британова Т. С.)